

JOHANNES SALMINEN

Milli Devlet Öncesi ve Sonrası Avrupa'da Göç European Migration-Before and after the Nation State

141

Johannes Salminen
Yazar ve denemeci,
Helsinki'de oturuyor,
Finlandiya doğumlu.
Writer and essayist,
lives in Helsinki,
born in Finland.

Tarihe baktığımızda çeşitli kültürlerden, farklı insanların aynı toplum içinde gayet güzel bir arada varolabildiklerini görüyoruz. Günümüzde bu yaşam tarzını imkânsız kılan Avrupa'da milli devletin doğuşudur. Yurttaşlığın katı "milliyet", hatta etnik köken terimleriyle tanımlanmasıyla, yeni siyasal ve kültürle hoşgörüsüzlük biçimlerinin türemesine fırsat tanımış olduk.

Ülkem Finlandiya, Batı Avrupa'da belki de en kısıtlayıcı göçmenlik siyasi uygulayan yerlerden biri. Yıllık göçmen kotamız hâlâ 500'ün altında olup "spontane mülteci" dediklerimizin sayısı geçen yıl ancak 2100'ü bulmuştur. Bunlar arasında çok az sayıda kişiye iltica hakkı tanınacaktır.

Bu rakamlar Kuzeyli komşularımızla karşılaştırıldığında gülünecek derecede düşük kalmaktadır. Peki, böyle bir eli sıklık nereden ileri geliyor? Önce, Finlandiya'nın harita üzerindeki konumunu unutmamak gerek; Sovyetler Birliği'yle ortak sınırı olan tek batı demokrasisiyiz. Üstelik sınır kontrolünü son derece güçleştiren, kilometrelerce yerleşime kapalı bir araziye kateden bir sınırdır bu.

Öte yandan, "Milli menfaat"ın her şeyin önüne geçtiğini bilmek gerekiyor. Bir savaş sonrası politikası olarak Doğu Bloku ülkelerine karşı izlenen detant nedeniyle de o ülkelerdeki muhaliflerine ya da özgürlüğe kavuşacağına inan diğer düzen karşıtı insanlara cömertce davranılamamıştı. Ta Ural'lara kadar yerleşik bütün potansiyel göçmenlere anlatılması gereken şey, Finlandiya'nın kapılarının onlara kapalı olduğuydu. Bu mesaj gerçekten de yerine ulaşmıştı. Gerek Stalin gerekse Brejnev döneminde doğu sınırimızdan gelen basınç şaşırtıcı oranda azdı.

Ne var ki, Sovyetler Birliği yönünden gelecek göçlere karşı sıkı durmamız gerekiyorsa,

From history we can learn that different people and various cultures may very well have co-existed in one common society. What probably makes this option impossible today is the emergence of the European nation state. When citizenship was defined in terms of strict "nationality", or even ethnicity, we also pathed the way for new forms of political and cultural intolerance.

My own country, Finland, has, perhaps, the most restrictive immigration policy in Western Europe. Our annual refugee quota is still below 500 and the number of what is known as "spontaneous refugees" reached a measly 2.100 last year. Of these an extremely limited number will be granted asylum.

These figures are laughably low in comparison with our Nordic neighbours. What then does this niggardliness depend on? We shouldn't forget where Finland is placed on the map, the only Western democracy having a common border with the Soviet Union. And what a border crossing mile upon mile of backwoods which make border control extremely difficult.

"The national interest" has overridden everything else. The detente towards nations to the East which was the post-war policy didn't allow for generous handling of dissidents and other misfits who thought they could find a road to freedom. It was necessary to make potential refugees, as far away as the Urals, understand that Finland was closed to them. The message did, indeed, sink in- pressure on the eastern border was surprisingly low during both the Stalin and the Breznev era. But, if it was necessary to harden ourselves in the direction of the Soviet Union, then, in consequence, a tough attitude must be shown towards intrusion from the West. To be equally unsympathetic towards all those who sought help was a way of hiding the overwhelming importance of the eastern border in Finnish refugee policy. Nowadays, in the aftermath of perestroika, new threats are arising. Now, it's no longer a question of individuals suffering political persecution but

JOHANNES SALMINEN

Batı'dan gelecek sızmalara karşı da katı bir tavır takınmak zorundaydık. Yardım isteyen *herkese* aynı antipatikliği göstermek, Finlandiya'nın mülteciler politikasında doğu sınırının büyük önemini örtbas etmenin bir yoluyla.

Şimdilerde, perestroikanın yolaçtığı felaketlerden sonra yeni tehditler gündeme geliyor. Artık iş, politik baskı altında ezilen bireylerin meselesi olmaktan çıkıp, çaresizlikten kendilerini Finlandiya misafirperverliğinin kucağına atmaya çalışan açlık içindeki kitlelerin meselesine dönüştü. Bari'ye sığınan Arnavutlar, Helsinki'de dehşet içinde izlenmişti. Bakalım aynı senaryo kuzeyde ne zaman tekrarlanacaktı? Mülteci merkezlerinin başkanı doksanlı yıllarda sürekli büyüyen bir Rus azınlığın artık Finlandiya yaşamının bir parçası olduğu konusundaki öngörülerini kabul etmiş bulunuyor.

Finlandiya 1808'den 1917'ye dek Rusya'nın Büyük Dükalığıydı, ama özerklik alanının genişliği sayesinde, Doğu'dan gelen göç girişimlerini etkili bir şekilde engelleyebildi. Baltık ülkelerinin aksine, St. Petersburg'dan yükselen "yabancı" Finlandiya çığıllıkları ne denli artarsa artsın, Finlandiya'nın nüfus yapısı Rusya egemenliğindeki yıllar boyunca istikrarını korumuştur. Oysa aynı dönemde kendilerine bir meslek edinmeye çalışan Finler İmparatorluk toprakları üzerinde sınırsız bir özgürlükle dolaşabilmişlerdir.

Bu, küçümsenecek bir başarı değildi, fakat gene de iticiliğin bu zaferi Yahudiler üzerinde ters bir etki yarattı. Katliamlar sonrası Yahudi mültecilerin dalga dalga yanımızdan geçip gitmesini sağlamaya özen gösterdik. Finlandiya'ya kapağı atan bin kadarı ise esas olarak Rus garnizonları aracılığıyla sıkı denetimde tutuldular. Hayatları zorlaştırıldı, böylece, belki yanlış yere geldiklerini anlayıp kendi istekleriyle ülkeyi terkederler diye beklendi.

Kendimizi, kendi içimize kapanmaya zorlamamız, Slav girdabına karşı sürekli korunma güdümüz, insanlarımızın ruhunda kuşkusuz olumsuz izler bıraktı. Fin mülteci politikasını hâlâ belirleyen ve iliklerimize dek işlemiş yabancı korkusu, Çarlık dönemi düşünüldüğünde

rather of masses suffering starvation who, out of sheer desperation are tempted to try Finnish hospitality. In Helsinki, the Albanian landings in Bari were noted with trepidation. When will this scenario be repeated in the North? The head of the refugee centres is already resigned to the forecast of a growing Russian minority as a part of Finnish life in the nineties.

Finland was a Russian Grand Duchy from 1808 to 1917, but, thanks to a great degree of autonomy was effectively able to prevent all attempts of immigration from the East. Unlike in the Baltic States the population structure remained intact throughout the Russian years, no matter how loud the cries of complaint were from St Petersburg about "foreign" Finland. At the same time Finns who were bent on making careers for themselves moved extremely freely throughout the Emperor's domain.

It was no mean feat, and even so this victory of a version also had an adverse effect on Jews. Deliberately we saw to it that the waves of Jewish refugees – following the pogroms – passed us by; the thousand or so who happened to end up in Finland, mainly via Russian garrisons were guarded carefully. By making things unpleasant it was hoped that, perhaps, they would leave of their own accord, understanding that they came from the wrong direction.

The compulsion of enclosing ourselves, being constantly on guard against the Slavic vortex has, without doubt, laid negative traits in people's souls. The engrained fear of foreigners which still dictates Finnish refugee policy is more easily understood against this backdrop of Tsarism. But perhaps the roots go even deeper. From time immemorial Finns have felt oppressed by conquerors from both east and west. Seldom did a foreigner come here with good intentions. It wasn't for nothing that Bishop Henrik, later to become the patron saint of the country, was murdered by an angry peasant out on the cold ice. Even the Swedish presence was problematic right

JOHANNES SALMINEN

daha kolay anlaşılabilir.

Ne ki, bu korkunun kökleri belki daha da derinlere inmektedir. Tarihin başından bu yana, Finler, gerek batıdan gerek doğudan gelen fetihlerin baskısını hissetmişlerdir.

Zira pek az yabancıların buraya iyi niyetlerle geldiği vakidir. Nitekim ülkemize gelip, daha sonra, koruyucu azizimiz olan Piskopos Henrik soğuk buzun üstünde öfkeli bir köylü tarafından boşuna öldürülmemiştir. İsveç varlığı dahi sonuna dek bir sorun olarak kalmış, Aziz Henry ile birlikte yeni yeni efendiler türemiştir.

Uzun mesafeler de Fin düşünce tarzını etkilemiştir. Köylerin kendi kendilerine yetmeye, yalıtılmışlığa mahkûm edilmeleri, farklı ve olağan dışı her şeyi reddetmeleri yalnızca kış mevsimine özgü değildir... Bu tecrit ruhunu çarpıcı bir şekilde anlatan bir söylence vardır. Ormanın derinliklerine ev kurmuş biri günün birinde nehirden akıp geçen talaş parçaları görünce şaşırır. Bunun anlamını hemen kavrar; bir komşusu vardır. Sevinceğine, baltasını kaptığı gibi yola koyulur, kuzeye doğru kilometrelerce yol alır ve o haddini bilmez işgalciyi bulup doğrar.

Böylelikle kendi toprağı üzerinde barış ve huzuru yeniden sağlamış olur.

Viyana'dan bakıldığında periferi'deki Finlandiya ve onun göçmen sorunları insana çok yabancı gelebilir, ilgi çekmeyebilir. Ama burada ilgilendiğimiz 90'lar Avrupasında odaklaşan korkulardır. Ayrıca yeni nüfus göçü devrinde, Finlandiya göçlere çok fazla açıktır; uzun doğu sınırı, Rusya'da giderek şiddetlenen kaosa karşı korumasız durumdadır.

Gerçi Finlandiya'nın da sığınılacak yerleri olmuştur. En son 1812 yılında Finlandiya'ya geçen, Finlandiya Körfezi'ndeki Viborg kasabasını düşünüyorum. Tarihte Hansa zamanında buranın orta sınıfını Almanlar oluşturmaktaydı, zamanla İsveçliler, Finliler ve dördüncü olarak da Ruslar geldiler. Ülkenin diğer yörelerinde artan gerilime rağmen burada dört dil ve dört milliyet en ufak bir sorun çıkmadan birlikte yaşadılar.

Viborg Fin geleneğinde Herder ve Hegel ruhuna uygun olarak milliyetçilerin düşlediği tek

up to the end; with Saint Henry, new lords landed. Great distances have also influenced Finnish mentality. It wasn't only in wintertime that villages were left to fend for themselves, sentenced to isolation, sullenly warding off everything different and unusual...

There is a legend which drastically illustrates this isolationism. A settler who had built his home deep in the forests was surprised one day to see wood shavings floating past on the river. Immediately he knew what this meant: he had a neighbour. Instead of rejoicing he grabbed his axe, made his way miles to the north and slaughtered the cheeky intruder. Peace was thereby restored in this territory.

In Vienna, perhaps it feels somewhat unmotivated to take interest in something as peripheral as Finland and Finnish immigrant problems. But what we're dealing with are fears which from their direction focus sharply on the European scene of the nineties. In the new era of population migration Finland is, addition, acutely exposed; the long eastern border provides no protection whatsoever against the increasing chaos in Russia. But Finland too has had its sanctuaries. I'm thinking of Viborg, the town on the Gulf of Finland, which was finally integrated into Finland 1812. Here the middle classes were German as early as in Hansa times but slowly Swedes and Finns took over, with Russians as a fourth party. Four languages, four nationalities lived together without the slightest problem despite tension rising in other parts of the country.

It was an enclave which functions, in the Finnish tradition as a provocative antithesis to the uniform state which nationalists dreamed about in the spirit of Herder and Hegel.

Viborg is only the northernmost example of a linguistic, racial, and religious mosaic which stretched right across Eastern and Central Europe down to the Mediterranean with Alexandria as the southernmost tip. During the nineteenth century, Vilnius in Lithuania was dominated by Jews just as Prague, Pilsen and Ljubljana were dominated by

JOHANNES SALMINEN

millet-tek devlete karşı kıskırtıcı bir antitez halinde varolan cep bölgeydi.

Viborg, doğu ve orta Avrupa'ya uzanan, güney ucundeki İskenderiye'yle Akdeniz'ye kadar inen dilsel, ırksal ve dinsel mozayik'in en kuzeydeki biricik örneğidir.

Ondokuzuncu yüzyılda Litvanya'daki Vilnius Yahudilerin; Prag, Pilsen ve Lyubyanaya ise Almanların egemenliği altındaydı. Bükreş'in bir zamanlar bir Yunan kenti olduğunu acaba bugün hatırlayan kalmış mıdır?

Bu alışımın ne büyük bir inatla sürdüğünü anlamak için iki dünya savaşı arasında en az yüzde 14 Ukraynalı, yüzde 10 Yahudi ve yüzde 23 Almandan oluşan nüfus yapısıyla Polonya'ya bakmak yeterlidir. Tüm bu yörede Yahudiler, ülkeler ve nüfus grupları arasında hızlı düşünüp hızlı konuşan araçlar olarak önemli bir rol oynadılar. Dilsel yetenekleri bile onları özgül kılmaya yeterliydi. Elias Canetti anılarında, Sofya'daki çocukluğunu anlatırken arkadaşlarıyla birlikte dört dili birden neredeyse beşikten öğrendiklerini ve yalnızca Bulgarca konuşabilen bakıcılarına nasıl acıdiklarını anlatır.

Ancak bu özel konumları Yahudiler'i saldırılara karşı açıkta bıraktı. Sonunda onlara yönelik örtülü nefret Alman işgali sırasında korkunç biçimlerde patlak verdi. Örneğin Litvanya'da halk, yerleşik 265.000 Yahudi'yi kadın, çocuk demeden yakalayıp yoketme konusunda büyük bir çaba gösterdi.

Finlandiya körfezinin güneyindeki çok uluslu günlük çok parlak koşullar beklememeliyiz. 1941'in acılarını görmezden gelemeyiz. Ama bunun ötesinde zaman zaman değişik dil ve yaşam biçimlerine kucak açan, çeşitliliğin iyi kötü kabul gördüğü yörelere de rastlamak mümkün.

Tarih, belki de Joyce'un dediği gibi, uyanmaya çalıştığımız bir kâbus olabilir, ama aynı tarih, kimi zaman da insanoğlunun farklılıklara alışmak konusunda ne büyük bir yeteneğe sahip olduğunu, gerçek çoğulculuğa kapalı bir doğaya bürünüp, içimize kapanmamızın şart

the Germans. Who, today, can manage to remember that Bucharest was once a Greek city? How stubbornly this blend continued to be is illustrated by Poland, between the World Wars having no fewer than 14 percent Ukrainians, 10 percent Jews and 23 percent Germans.

Throughout the whole area Jews played an important role of quick-thinking and fast-talking mediators between countries and population groups. By their linguistic ability alone they were in a class of their own; in his memoirs, Elias Canetti tells of childhood memories from Sofia where he and his peers learned four languages almost from the cradle. They felt sorry for nursemaids who could only speak Bulgarian.

But this special position made them extremely vulnerable. In the end the latent hatred for the Jews was released in ghastly ways during the German occupation; in Lithuania, for example, the local people were only too eager to hunt down the 265.000 Jewish residents. Neither women nor children were spared.

We ought not, therefore, to expect idyllic conditions in the multinational daily life south of the Gulf of Finland. We can't escape the tragedies of 1941. But beyond them we come across regions which, time and time again, provide room for different languages and life-styles, where variegation itself was more or less taken for granted.

History may, as Joyce said, be a nightmare which we're trying to wake up from. But sometimes it teaches us that mankind has a great ability to get used to deviations, that we aren't necessarily in our inner selves born with a "nature" which is alien to genuine pluralism. It's more likely the case that we the modern generation, are responsible for inhibitions which have caused us to lose contact with an older "Viborgian" scale.

It is somewhat of a consolation to find that this impression is confirmed by going even further back in time to the ancient Mediterranean world.

Greeks and Barbarians are in the juxtaposition

JOHANNES SALMINEN

olmadığını da öğretebilir. Belki de biz, yeni kuşaklar, o eski Viborg geleneğiyle temasımızı yitirmemize neden olan yasaklamalardan bizzat sorumluyuzdur. Antik Akdeniz dünyasına kadar geri gidip baktığımızda, bu izlenimin doğrulanması bir tür teselli oluyor. Grek ve Barbarların karşıtlığı, biraz tarih bilen herkesin hatırlayacağı bir olgu. Barbar sözcüğü ilk olarak yabancıların çıkardığı homurtuyu tanımlamak için üretilmiş. Troyalılarda insanlar A ve B kategorilerine ayrılırlardı; en makbul olan zafer karşı grubun üstünde kültürel üstünlük sağlayabilmektir. Ama yirminci yüzyıldaki anlamıyla ırkçılık Antik Yunan'da asla karşılık bulmamıştır. En sert dönemlerde bile Yunanlılar insani değerlerle ten rengini birlikte algılamamışlardır. Çoğunluğunu açık renklilerin oluşturduğu çeşitli renklerden kölelerin varolması, toplumsal bakımdan belirli bir ırkı kategorize etmeye olanak tanımazdı. Xenophanes'e göre İskitlerle zenciler insan türünün aynı oranda heyecan verici örnekleriydiler.

Büyük İskender'le birlikte "Helenik" kelimesi yepyeni ve çok geniş bir anlam kazandı. Helenik olmanın ölçütü nesep değil eğitimdi. Atina enternasyonalizmi, Sofokles'i iyi bilen herkese açtı. Romalılar doğu Akdeniz'de hükümlerine ele geçirdiklerinde, Roma yurttaşlığına ilk hak kazananlar Greklerdi. Sonraları İspanyollar, Galliler ve Afrikalılar aynı ölçütlere göre Roma dünyasında yerlerini aldılar. Bir sonraki aşama da bu insan mozayığının en kutsal iktidar odağına; Senato'ya bağımlı kılınmasıydı. Bu genişleme, Caracalla'nın MS. 202'de tüm özgür insanlara yurttaşlık hakkı tanımalarına kadar aralıksız sürdü. Söz konusu uygulama da köleleri azad ederek ya da özgürlüklerini satın alarak, Roma'yı eşsiz bir örnek haline getiren toplumsal hareketliliği güvence altına alan yapısıyla iyice kolaylaştırıldı.

Suriyelilerin her şeye rağmen köle olarak tutulması, milattan sonra ikinci yüzyılda Suriye kanının imparatorluk ailesine kadar yükselebilmemesine engel olmadı.

which everyone familiar with the classics recognises. The word barbarian was originally used to describe a babbling noise made by foreigners. As early as Trojan times people were split into A and B categories, victory over them being culturally gilded, the best possible.

But racialism in its twentieth-century meaning never became praxis in Ancient Greece. Not even in the haughtiest stages did the Greeks couple skin colour to human values. Slaves of different colours were to be found, fair skinned being in the majority, making it impossible to brand a particular race socially. For Xenophanes, Scythians and negroes were equally exciting examples of the human race.

With Alexander the Great the term "Hellenic" was given a new and dramatically broader meaning. Education rather than extraction decided where one belonged being the "Hellenic creed". Athenian internationalism stands out as being open to all who are well acquainted with Sophocles. When the Romans came on the scene as masters over the Eastern Mediterranean, the Greeks belonged to those chosen early to have the right to Roman citizenship. But soon a stream of Spaniards, Gauls, and Africans were elevated in the same manner. The next step was to follow this motley crew to belonging to the holiest centre of power – the Senate.

The radius was constantly extended until Caracalla in 202 AD allowed all free men to become citizens. This process was made easier by the possibility of setting slaves free or paying for their freedom, with an ensured social mobility which in itself makes Rome a remarkable field of experiment. That Syrians above all others were held as slaves didn't prevent Syrian blood from seeping as high up as the emporial family as early as the second century AD.

There was no place for apartheid in the elastic Roman system. This didn't prevent Romans from having their own racially prejudiced restrictions. Wily Egyptians and lying Arabs got their fair share

JOHANNES SALMINEN

Esnek Roma düzeninde apartheide yer yoktu. Kuşkusuz ki, bu olgu Romalıları, ırkçı önyargıların yol açtığı kaynaklanan tasarruflardan alıkoymuyordu. Nitekim düzenbaz Mısırlılarla, yalancı Araplar itilip kakılırdı, bir de o iğrenç sünnetleriyle Yahudiler.

Ama girişimciler ve yetenekli insanlar için yükselme olanağı sonsuzdu. Bu etnik birlikteliği mümkün kılan en önemli özellik, Romalıların toplumdan tek-dinlilik beklememeleriydi. Roma tanrıları kıskanç değildiler; Tiber kıyılarında çeşitli yabancı dinlerin ayinleri yapılıyor, inançları yaşatılıyordu. Örneğin, belirli dönemlerde yüz kadar yerde Mithras'a tapılıyordu. Tek koşul, devletin düzenini ihlâl etmemekti; Hıristiyanlar, İmparatora bağlılık yemini etmeyerek kendilerini bu açıdan toplumdan dışarlamışlardı.

Ama antik dünyaya takılıp kalmanın ne anlamı var? Her şeye rağmen son çözümlemede, ülkeler ister Grek ukalalığının isterse Roma açgözlülüğünün aynı oranda toplumu sevimsiz karışımlar haline soktuğu kaleci devletler idiler. Ne var ki, gerçek bu kadarla sınırlı değil. Antik dünyada insanlık, farklı kökleri ve adetleri olan insanların kollektif, uygar bir formül çerçevesi içinde birlikte yaşayabileceklerini kanıtlamıştı.

İlk dönemlerinde İslam da Akdeniz civarında serpiyen tüm kültürlerin bir karışımını oluşturma zorunluluğunu kavramıştı. İspanya'da Arap, Yahudi ve Hıristiyan yaşam tarzlarının üretken bir simbiyosisini görürüz; Avrupa yahudileri belki de yalnızca Mağribiler arasında kendilerini gerçekten huzurlu hissettiler.

Ama gün geldi, dünya değişti. Tam beşyüz yıl önce Elhamra Çeşmesi el değiştirdi; Müslümanlar da Yauhudiler de ülkeden atıldılar. Kastilya liderliğinde tek inanç, tek dil ve tek ırkın bir arada tuttuğu bir ülke sivrildi. Böylelikle bir Avrupa alternatifi olarak "saf" ulus inşa edilmiş oldu.

Yahudilerin akın akın Türk egemenliği altındaki doğu Akdeniz topraklarına göçtüklerini

of contempt, as did the Jews with their repugnant circumcision. But for entrepreneurs and gifted people elevation was always available.

Most important to ethnical co-existence was the fact that Romans didn't require religious uniformity. Roman gods were not jealously inclined; the city on the banks of the Tiber brimmed over with foreign religious rites and beliefs. Mithras, for example, during certain periods, being worshipped in some one hundred places. The condition given was that order in the State must not be violated, and, by refusing to swear allegiance to the Emperor, Christians placed themselves outside the community.

But why dwell on antiquity? Weren't they nevertheless a question of slave states in the ultimate analysis; where Greek snobbery and the Roman craving for power always permeated society in equally unpleasant mixtures. Yes, of course, but that isn't the whole truth. Mankind in antiquity, if anywhere, confirmed that it is possible for people of different origins and customs to find a collective civilized formula.

In its early period, Islam too understood the necessity of adjusting the mixture of cultures which had grown up around the Mediterranean. Above all, in Spain we see Arabic, Jewish, and Christian life in a fruitful symbiosis; perhaps European Jews have only felt really at home among the Moors. But the great moment soon passed. Almost exactly five hundred years ago the fountain at Alhambra changed owners, both Muslims and Jews being thrown out of the country. Under Castilian leadership a country developed, bound together by the dream of one faith, one language, one race. The "pure" nation was thereby established as a European alternative.

It should be noticed that hoards of Jews moved in waves to the Levant which was under Turkish rule. Here even Joseph Micas had a fabulous career, a kind of Fugger of the East raised by a grateful sultan to become the Count of Naxos. By the end of the sixteenth century Constantinople and

JOHANNES SALMINEN

umutmamak lazım. Burada Joseph Micas, bir tür Doğu Taciri olarak muhteşem bir kariyer bile yaptı ve müteşekkir sultan tarafından Naxos Beyliğine yükseltildi. Onaltıncı yüzyılın sonunda İstanbul ve Selanik'te 160.000 civarında Yahudi yaşamaktaydı. Habsburg ve Rusya gibi Osmanlı İmparatorluğu da çok uluslu ve dil ayrımı konusunu pek ciddiye almazdı. II. Katerina'nın gözdesi Potemkin'de de aynı ruhu görmek mümkündü; Prens, onsekizinci yüzyılda güney Rusya'yı kolonize ederken, çeşitli ırklardan insanlara sınır kapılarını açmıştı. Polonyalı kaçak serflerden çalışkan Almanlara kadar herkes bu topraklarda kabul gördü.

Adı geçen Volga Almanları daha sonra Slavlık ateşiyle yanan Stalin tarafından sınır dışı edildiler, geride toprakları ise Ruslaştırıldı. 1941'de kültürel cömertliğe yer yoktu. Oysa dönüm noktası çok daha erken yaşanmıştı. Kemal Atatürk şimdi İzmir diye bilinen Smyrna'dan milyonlarca Yunanlıyı sürüp attığında, ta Homer zamanından beri bir doğu Akdeniz töresi olan birlikte yaşama özelliğini de kesip atmış oldu. Tarihin o noktasında, Avrupa'da, dil ve etnik birlik sloganıyla ve aynı zamanda Wilson'un ondört ilkesiyle desteklenerek modern ulus devlet kurulmuştu.

Sözünü ettiğimiz gelişmenin kökleri Fransız Devrimi ve Alman Romantizmine kadar gider. E.J. Hobsbawm'ın belirttiği gibi, eski imparatorlukların yıkıntıları üstüne

şimdilerin "halkların hapishaneleri" gibi çokuluslu küçük devletler oluşmuş, tek fark ise "ezilen insanlar" teriminin yerini "ezilen azınlıklar" teriminin alması olmuştur.

Geriye kalan temizleme harekâtları ve Hitler'in yönlendirdiği türden insanların yeniden vatanseverleştirilmeleri ve karşılığında muzaffer güçlerin Polonya ve Çekoslavakya'da yaptıklarından başka bir şey değildi. Bu noktada Hobsbawm'a katılmamak mümkün değil; homojen bir ulusal yapısı olan ülke oluşturma programı ancak barbarlar tarafından başarılabilir. Yakın örnek olarak Yugoslavya'dan söz etmek yeterli.

Milli devletin zamanımızda hâlâ halk yığınlarını harekete geçiren bir erek olduğunun kanıtı

Saloniki had nearly 160.000 Jewish inhabitants. As with Habsburg and Russia, the Ottoman Empire was a multinational affair which looked very lightly upon race and tongue. A kindred spirit can be seen in Potemkin, Catherine II's favourite, who, wanting to colonize southern Russia in the eighteenth century, allowed settlers of the most varied possible extraction to flow across the border. All were welcomed, from escaped Polish serfs to conscientious Germans.

These so-called Volga Germans were to be deported by Stalin, who was full of Slavic fire, and their land Russianised. In 1941 there was no place left for multicultural wantonness. But the turning point had come a lot earlier. When Kemal Atatürk drove millions of Greeks out of Smyrna, now known as Izmir, he broke with coexistence which had been a Levantian tradition established as long ago as Homeric times. At that point in time the modern national state had already been formed in Europe with its cry for linguistic and ethnic unity, also supported by Wilson's fourteen points.

This development has roots both in the French Revolution and German Romanticism. Despite good intentions this led, as E.J. Hobsbawm says, to the new states, built upon the ruins of old empires being equally multinational themselves as the "peoples prisons" of yesteryear. The only thing that happened was that the term "oppressed people" was exchanged for "oppressed minorities".

What still remained was mopping up operations and repatriation of peoples of the kind that Hitler undertook and which the victorious powers in their turn took to in Poland and Czechoslovakia as well as elsewhere. We can agree with Hobsbawm that forming a homogeneous territorial nation is a program which can only be achieved by barbarians. It should suffice to mention Yugoslavia as a current example.

The fact that a national state is a goal which even nowadays can move the general populace to is shown by events in the East; from Moldavia to

JOHANNES SALMINEN

Doğu'da olanlar: Moldavya'dan Kazakistan'a kadar, Moskova'nın direktiflerine karşı açık protesto hareketleri halinde ulusal kimlik savunuluyor. Eski Sovyetler Birliği'nde bir zamanlar Habsburg İmparatorluğu'nu sarsan parçalanmanın benzeri yaşıyor. Tüm önceden hesaplanamazlığıyla azınlık sorunları tekrar yaşıyor.

Batı Avrupa adım adım bütünleşmeye doğru giderken Doğu Bloku'nun yayılan milliyetçilik ateşiyle gitgide daha küçük parçalara bölünmesi arasındaki çelişki ilginç değil mi? Ama bu çelişkinin açıklaması da son derece basit: kişinin özgürlüğünün bir kısmından feragat edebilmesi için öncelikle özgür olması gerek.

İrlanda ve İtalya gibi ülkeler şimdilerde Hırvatlar, Gürcüler ve Baltık halklarının yüreklerini yakan haklar için çoktan savaşmışlar.

Artık bugün, prestij kaygıları gözetmeden kendilerini daha geniş AT yapısına hazırlamış bulunuyorlar. Şuna inanıyorum ki, bağımsızlık kargaşası mutlu sona erdiğinde benzeri bir bütünleşme aşaması Doğu halklarını da beklemekte. Uzun vadede geleceği olan, "Brüksel" tarzı, gönüllü bir birlik. Otuzlu yıllardan gayet iyi hatırladığımız ulusal ekonomilere dönüş artık olanaksız. Taşımacılık ve telekomünikasyon alanlarındaki gelişmeler, eski sınır kavramını çoktan geçersiz kıldı.

Robert B. Reich'ın dediği gibi, yeni

kuşaklar ülkelerinden çok, çalıştıkları şirkete sadık oluyorlar. İster beğenelim, ister beğenmeyelim IBM ve Mitsubishi, geçmişin çokuluslu ülke kurucularının çağdaş karşılıkları. Brüksel düzlemindeki bu merkezîleşmenin, beraberinde yeni yöresel hareketlilik olanakları getirmesi çelişik bir durum yaratıyor. Prestijini ve etkisini sürekli yitiren başkentlerin Avrupasında kırsal kesimler canlanıyor. Belki de bazı etkileyen kimlik bunalımına bir çözüm de yöresel yurtseverliktir. İnsanlar kendilerini bilgisayarlaşmış bir kolektivite içinde yurtsuz ve kimliksiz hissettikçe kendilerine daha yakın ve daha iyi tanımlanmış olana daha çok sarılırlar. Zamanımızda göçler Batı şehirlerinin profilini radikal olarak değişime uğratmıştır. Yeni göçler

Kazakistan national identity is defended, in open protest against directives from Moscow. In the former Soviet Union we are faced with the same disintegration that once affected the Habsburg Empire. Minority problems in all their unpredictability are repeating themselves.

Doesn't the contrast seem remarkable between Western Europe which, step by step, is being integrated and the Eastern Bloc which, in a spring fever of nationalism, is being broken up into smaller and smaller units? But the explanation is in fact extremely simple: one has first to be free in order to abstain from some of one's freedom. Countries like Ireland and Italy have long since succeeded in fighting for those rights which engage the hearts of Croatsians, Georgians and the peoples of the Baltic States.

So, today, they can subjugate themselves to the greater EC pattern in a relaxed manner, without prestige becoming involved. I am convinced that an equivalent phase of integration awaits the peoples to the East when the tumult of independence is happily over.

In the long run it is surely a unity of the voluntary "Brussels" kind that has a future. Returning to the national economies which we are all too familiar with from the thirties is no longer possible. Progress in the fields of telecommunications and transport already make the old thoughts of borders obsolete.

As Robert B. Reich puts it: new generations grow up to be more loyal to their company than their country. For better and for worse IBM and Mitsubishi are the modern equivalents of the multinational nation-builders of the past.

It is paradoxical that this centralisation at the Brussels level has brought with it a possibility for new regional mobilisation. Country areas are enlivened in a Europe in which capitals continue to lose their prestige and influence. Perhaps local patriotism is one of the answers to the identity crisis which afflicts us; the more homeless and faceless individuals feel in the embrace of the

JOHANNES SALMINEN

– yine Hobsbawm'dan alıntı yapacak olursak – “barbarların” silip yoketmek için ellerinden geleni yaptıkları etnik karmaşıklığı geri getirmektedir. Geçmişte Roma ve Konstantinopolis'te görülen Babil karmaşası aniden Berlin ve Paris'in gündelik yaşamına girivermiştir. Birçokları bu değişime korku ve öfkeyle bakıyor. Ama geri dönüş yok. Milliyetçilik ve milli devlet imzasını taşıyan kısa dönemden sonra Avrupa bizi yüreklendiren deneyimlerden geçiyor. Çeşitlilik bayrağının dalgalandığı yarınlara Viyana'da değilse, nerede inanacağız?

computerised collective, the more they cling to that which is closely and safely defined. At the time immigration has taken place which is radically changing city profiles in the West. New migrations have – to quote Hobsbawm again – restored the ethnic complexity which the “barbarians” did their best to stifle. The Babylonian swarms of Rome of Constantinople in former times have suddenly become everyday life in Berlin or Paris. This is a change which many react against with distaste and fear. But, there is no way back. Fortunately, beyond the short era which bore the signature of nationalism and the national state, Europe has experiences of its own which spurs us on. Where, if not in Vienna, should we feel able to believe in a tomorrow under the banner of manifoldness?